Vantaa

Vastaus Elina Nykyrin ja 10 muun valtuutetun aloite maksuton joukkoliikennelippu vantaalaisille perustoimeentulotukea saaville työttömille työnhakijoille / PT

VD/617/00.02.00.03/2026

PT/MN/JK

Elina Nykyri sekä 10 muuta valtuutettua jättivät seuraavan valtuuston työjärjestyksen mukaisen valtuustoaloitteen:

Tausta ja perustelut

Me aloitteen allekirjoittaneet valtuutetut esitämme, että Vantaan kaupunki selvittää mahdollisuutta tukea vantaalaisten perustoimeentulotukea saavien työttömien työnhakijoiden joukkoliikenteellä matkustamista. Vantaalla oli marraskuun 2025 lopussa 18 400 työtöntä työnhakijaa ja 7 799 pitkäaikaistyötöntä (yli 12 kuukautta työttömänä olleita). Työttömyysaste oli marraskuun 2025 lopussa Vantaalla 13.8 %. Työttömyys ja toimeentulovaikeudet ovat suuri haaste koko Suomessa ja erityisesti suurimmissa Suomen kaupungeissa.
Lähde: UUSIMAA Työllisyyskatsaus Marraskuu 2025.

Sosiaaliturvan leikkaukset, indeksijäädytykset sekä elinkustannusten ja asiakasmaksujen korotukset vuonna 2026 ovat heikentäneet pienituloisten ihmisten taloudellista asemaa ja yhteiskuntaan osallistumista merkittävästi. Matkalippujen hinnat ovat muodostuneet joillekin työttömille työnhakijoille tosiasialliseksi esteeksi matkustamiselle, työllistymispalveluihin osallistumiselle ja aktiiviselle työnhaulle. Onnistunut työllistyminen ja sosiaalinen osallisuus vaativat mahdollisuutta liikkua kaupungissa ilman pelkoa taloudellisesta romahduksesta.

Kertalipun hinta HSL-liikenteen vyöhykkeillä AB, BC tai CD on noussut vuodesta 2022 2,80 eurosta 3,30 euroon (ostettuna HSL- sovelluksessa, HSL-kortilla tai myynti- ja palvelupisteistä).
Luonnonvarakeskuksen mukaan ruoan hinta on noussut vuodesta 2022 noin 18 %. Arvonlisäveron korotus syksyllä 2024 nosti hintoja entisestään. Hyvinvointialue korotti vuoden 2026 alussa sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksujaan. Kansaneläkelaitoskin korotti terveydenhuollon maksukattoa ja lääkekattoa vuoden 2026 alussa.

Pohjoismainen työvoimapalvelumalli edellyttää velvoittavia kasvokkaisia tapaamisia. Se, ettei työtön työnhakija pysty, varattomuutensa takia, matkustamaan velvoittavaan tapaamiseen työvoimatoimistossa, ei tällä hetkellä ole pätevä syy perua taikka siirtää tapaamista. Jos työtön työnhakija ei saavu velvoittavaan kasvokkaiseen tapaamiseen, johtaa se hänen kohdallaan kohtuuttomaan karenssiin ja toimeentulotuen leikkaukseen.
Työttömän työnhakijan on yleensä katettava työnhakuun liittyvät matkakulunsa työttömyysetuudella, toimeentulotuen perusosalla taikka työllisyysalueen tai hyvinvointialueen tuella. Työtön työnhakija voi joskus saada harkinnanvaraisesti työllisyysalueeltaan matkakorvausta työnhakuun liittyvään matkaan, erityisesti jos matka on tavallista pidempi. Hyvinvointialueelta saattaa työtön työnhakija voida saada täydentävää tai ehkäisevää toimeentulotukea matkakuluihinsa. *Työllisyysalueen tai hyvinvointialueen kautta matkakorvauksen saaminen on kutenkin työttömälle työnhakijalle vaikeaa ja prosessi on hidas.*

Aloitteen tavoite
Aloitteen tavoitteena on parantaa Vantaan työllisyyspalveluiden saavutettavuutta sekä tukea vantaalaisten perustoimeentulotukea saavien työttömien työnhakijoiden aktiivista yhteiskuntaan, sosiaaliseen

elämään ja työelämään osallistumista. Tavoitteena on myös ehkäistä köyhyyskierrettä ja syrjäytymistä vantaalaisten perustoimeentulotukea saavien työttömien työnhakijoiden keskuudessa.

Edellä mainitun lisäksi ehdottomamme toimintatapa varmistaisi perustoimeentulotukea saaville vantaalaisille työttömille työnhakijoille tosiasiallisen mahdollisuuden saapua työhaastatteluihin ja velvoittaviin viranomaistapaamisiin. Kaupungin tarjoama tuki edistäisi tehokkaasti haavoittavassa asemassa olevien vantaalaisten mahdollisuuksia työllistyä ja osallistua aktiivisesti yhteiskuntaan.

Esitys
Me aloitteen allekirjoittaneet valtuutetut esitämme, että Vantaan kaupunki selvittää mahdollisuutta tarjota jokaiselle vantaalaiselle perustoimeentulotukea saavalle työttömälle työnhakijalle:

1. maksuton joukkoliikenteen kausilippu, tai
2. riittävä määrä arvoa matkakortille, tai
3. riittävä määrä kertalippuja asiointia varten.”

Kaupunginvaltuusto 26.1.2026 § 23

Päätös:
Päätettiin ottaa asia käsiteltäväksi ja lähettää valtuustoaloite kaupunginhallitukselle valmisteltavaksi.

Liite:
- allekirjoitettu Elina Nykyrin ja 10 muun valtuutetun aloite maksuton joukkoliikennelippu vantaalaisille perustoimeentulotukea saaville työttömille työnhakijoille

_____

Kaupunkiympäristön toimiala toteaa vastauksessaan seuraavaa:

Kaupunkiympäristön toimialan näkemyksen mukaan kustannusten tulisi kohdistua ainakin tarkoituksenmukaisella tarkkuudella niille toiminnoille, jotka kulloinkin toiminnasta vastaavat. Kaupunkiympäristön toimiala vastaa yleisellä tasolla HSL:n palveluiden kuten joukkoliikenteen suunnitteluyhteistyöstä, infran toteutuksesta jne. Samoin kuin konsernipalvelut vastaa hallinnollisesta yhteistyöstä kuten osallistumisesta yhtymäkokoukseen ja kuntayhtymän ohjaamiseen ylätasolla. Yhdessä kaupunkiympäristön toimiala ja Vantaan konsernipalvelut vastaavat vuosittaisen HSL:n toiminta- ja taloussuunnitelman lausunnon valmistelusta ja vievät sen kaupunkitilalautakunnan kautta konsernijaostoon päätettäväksi.

Kustannusten kohdistaminen oikealle taholle on tärkeää, koska se auttaa hahmottamaan kunkin toiminnan varsinaisia kustannuksia eikä piilota osaa kustannuksista ison kokonaisuuden, kuten HSL:n tapauksessa Vantaan kaupungin kuntaosuuden, taakse. Vantaalla kasvatuksen ja oppimisen toimiala vastaa peruskoulujen ja varhaiskasvatuksen joukkoliikennematkojen kustannuksista. Toisen asteen opiskelijoiden mahdolliset koulumatkatuet maksetaan Kelan kautta. Kukin yksikkö vastaa työntekijöidensä työmatkalipuista. Vastaavasti työllisyyspalveluiden tehtäviin kuuluu työnhakijoiden palveleminen, joten se olisi luonteva taho vastaamaan työnhakijoiden matkakustannuksista.

Työllisyyden ja kotoutumisen palvelualue toteaa vastauksena seuraavaa:

Kiitämme valtuustoaloitteen tekijöitä tärkeän teeman esiin nostamisesta. Valtuustoaloitteessa esitetään, että Vantaan kaupunki selvittäisi mahdollisuutta tukea perustoimeentulotukea saavien vantaalaisten työttömien työnhakijoiden joukkoliikenteellä liikkumista. Työttömyys ja toimeentulovaikeudet ovat merkittävä haaste koko Suomessa, erityisesti suurissa kaupungeissa. Sosiaaliturvaan viime vuosina tehdyt muutokset ja indeksijäädytykset sekä samanaikainen elinkustannusten nousu ovat osaltaan heikentäneet pienituloisten henkilöiden taloudellista tilannetta. Tämän vuoksi matkalippujen kustannukset voivat joissakin tilanteissa muodostua käytännön esteeksi työnhaulle, asioinnille tai palveluihin osallistumiselle.

Työttömän työnhakijan palveluprosessi ja lähiasioinnin velvoitteet

Työttömän työnhakijan palveluprosessi määräytyy työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (380/2023) ja asiakkaan yksilöllisen palvelutarpeen perusteella. Asiakkaan toiveet otetaan asiointitapaa valittaessa huomioon lain sallimissa rajoissa. Asiakasta voidaan hänen pyynnöstään palvella kasvokkain myös silloin, kun työvoimaviranomainen ei edellytä tapaamista toimipaikassa. Kaupunginvaltuusto on lisäksi esittänyt, että nuoret työnhakijat tavattaisiin pääsääntöisesti kasvokkain.

Vuoden 2026 alusta voimassa olevan sääntelyn mukaan alkuhaastattelu järjestetään kymmenen arkipäivän kuluessa työnhaun alkamisesta pääsääntöisesti työvoimaviranomaisen toimipaikassa tai muussa asiointipisteessä. Muusta järjestämistavasta voidaan sopia painavasta syystä. Muut työnhakukeskustelut järjestetään laissa säädetyin väliajoin tai työnhakijan palvelutarpeen perusteella, eikä niitä koske yleinen velvoite asioida toimipaikassa. Uudistuksessa luovuttiin täydentävien työnhakukeskustelujen kaavamaisesta järjestämisestä, lisättiin työvoimaviranomaisen harkintavaltaa sekä painotettiin alkuhaastattelua ja henkilökohtaista kohtaamista.

Pitkään yleistukea saaneiden asiointi työvoimaviranomaisen toimipaikassa lisääntyy. Yli 400 päivää yleistukea saaneille aikuisille järjestetään toimipaikassa kolme seuraavaa työnhakukeskustelua. Alle 25-vuotiaille, jotka ovat saaneet yleistukea yli 180 päivää, järjestetään toimipaikassa kuusi seuraavaa työnhakukeskustelua sekä niiden väliset täydentävät työnhakukeskustelut (laki työvoimapalveluiden järjestämisestä 380/2023, 35 a §, lisätty lailla 50/2026).

Työnhausta ja palveluprosessista aiheutuvan liikkumisen tarve vaihtelee asiakkaan tilanteen, asiointitavan ja tarjolla olevien työmahdollisuuksien mukaan. Matkojen määrää ja tarkoitusta voi kuitenkin olla käytännössä vaikea todentaa. Jos asiakas osallistuu työllistymistä edistävään palveluun, joka oikeuttaa työttömyysetuuden kulukorvaukseen, matkasta aiheutuvia kustannuksia voidaan kattaa kulukorvauksella laissa säädetyin edellytyksin.

Perustoimeentulotukea saavat asiakkaat työllisyyspalveluissa ja työvoimaviranomaisen tiedonsaantioikeus

Kelan julkisen tilaston mukaan Vantaalla oli marraskuussa 2025 yhteensä 9 263 perustoimeentulotukea saavaa vantaalaista työtöntä. Marraskuun 2025 tieto oli vastausta valmisteltaessa viimeisin saatavilla ollut julkinen tilastotieto. Joukossa on todennäköisesti aloitteessa kuvattuun kohderyhmään kuuluvia henkilöitä. Perustoimeentulotukea saavien työttömien työnhakijoiden tilanteet ovat kuitenkin keskenään erilaisia. Ryhmään voi kuulua esimerkiksi henkilöitä, joiden työttömyysturvan maksamisessa on katkos tai joiden oikeutta työttömyysturvaan selvitetään. Tämän vuoksi pelkkä perustoimeentulotuen saaminen ei välttämättä yksinään riitä kohdentamaan matkustustukea aloitteessa tarkoitetulla tavalla.

Työvoimaviranomaisella ei ole yleistä lakiin perustuvaa oikeutta saada Kelalta tietoa siitä, ketkä sen asiakkaista saavat perustoimeentulotukea. Eri laeissa, kuten kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa (681/2023), kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa (189/2001) ja työllistymisen monialaisesta edistämisestä annetussa laissa (381/2023), säädetään rajatuista ja käyttötarkoitukseen sidotuista tiedonsaantioikeuksista. Ne koskevat kyseisissä laeissa säädettyjen tehtävien hoitamista eivätkä mahdollista

toimeentulotukitietojen yleistä käyttämistä kaupungin oman matkustusetuuden kohdentamiseen. Asiakkaan oikeus tukeen voitaisiin todentaa esimerkiksi hänen toimittamastaan Kelan päätöksestä. Henkilötietojen käsittelylle olisi kaikissa toteuttamistavoissa oltava tietosuojalainsäädännön mukainen käsittelyperuste.

Kelan etuustietopalvelu Kelmu on viranomaisille ja muille yhteistyökumppaneille tarkoitettu sähköinen palvelu. Sen kautta Kelan etuustietoja voidaan tarkastella vain silloin, kun käyttäjällä on tehtävän hoitamiseen laissa säädetty tiedonsaantioikeus**.** Koska työvoimaviranomaisella ei ole kaupungin oman matkustusetuuden myöntämistä varten tällaista tiedonsaantioikeutta, Kelmu ei tarjoa rajapintaa perustoimeentulotukea saavien asiakkaiden tunnistamiseen tätä tarkoitusta varten.

Perustoimeentulotuen ja matkustustuen yhteensovittaminen

Toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) 9 §:n mukaan paikallisliikenteen käytöstä aiheutuvat menot kuuluvat perustoimeentulotuen perusosalla katettaviin menoihin. Hyvinvointialue voi lisäksi lain 7 c §:ssä ja 8 §:ssä säädetyin edellytyksin myöntää täydentävää tai ehkäisevää toimeentulotukea asiakkaan erityisistä tarpeista tai olosuhteista johtuviin menoihin.

Toimeentulotuesta annetun lain 11 §:n 2 momentin 3 kohdan mukaan tulona ei oteta huomioon tuloja siltä osin kuin ne vastaavat työmatkamenoja tai muita työssäkäynnistä aiheutuvia menoja. Säännöksen soveltuminen kaupungin mahdollisesti myöntämään matkustusetuuteen ei kuitenkaan ole yksiselitteistä, jos etuus on tarkoitettu työnhakuun, työhaastatteluihin, viranomaisasiointiin tai työllistymistä edistäviin palveluihin osallistumisesta aiheutuviin matkakustannuksiin. Etuuden huomioon ottaminen perustoimeentulotuen laskennassa määräytyisi siten Kelan tapauskohtaisen arvion perusteella ottaen huomioon etuuden tarkoitus, myöntämisperusteet ja toteuttamistapa.

Työvoimaviranomainen pyysi Kelalta selvitystä siitä, miten kaupungin myöntämä joukkoliikenteen matkustustuki mahdollisesti otettaisiin huomioon perustoimeentulotuen laskennassa. Kela totesi 23.9.2026 antamassaan kirjallisessa vastauksessa, ettei se voi antaa vaikutusten arviointia varten ennakkoratkaisua. Kela toi kuitenkin esiin seuraavat periaatteet:

1. Toimeentulotuesta määrättäessä otetaan huomioon kaikki asiakkaan käytettävissä olevat tulot ja varat.
2. Lainsäädäntö mahdollistaa sen, että Kela voi jättää huomiotta tulon, joka on tarkoitettu kustannusten korvaamiseen.
3. Jos Vantaan kaupunki myöntäisi kuvatuissa tilanteissa matkustusetuutta, asiakkaan tulisi ilmoittaa saamastaan etuudesta Kelalle toimeentulotukea hakiessaan. Kela arvioisi tapauskohtaisesti, otetaanko etuus perustoimeentulotuessa huomioon tulona.

Kaupungin myöntämä matkustustuki voisi siten vaikuttaa asiakkaalle maksettavan perustoimeentulotuen määrään, jos Kela arvioisi tuen toimeentulotukilaskelmassa huomioon otettavaksi tuloksi. Vaikutus ratkaistaisiin kuitenkin aina tapauskohtaisesti, eikä tuen huomioon ottamisesta voida tehdä yleistä ennakkoarviota.

Matkustustuen määrä, kohdentaminen ja maksamistapa

Mahdollisen tukimallin tulisi perustua selkeisiin ja läpinäkyviin myöntämisperusteisiin sekä turvata hakijoiden yhdenvertainen kohtelu. Mallissa olisi määriteltävä tuen kohderyhmä, määrä, käyttötarkoitus, voimassaolo ja maksamistapa sekä menettely, jolla oikeus tukeen todetaan.

Valtuustoaloitteessa pyydettiin selvittämään jokaiselle vantaalaiselle perustoimeentulotukea saavalle työttömälle työnhakijalle:

1. maksuton joukkoliikenteen kausilippu, tai
2. riittävä määrä arvoa matkakortille, tai
3. riittävä määrä kertalippuja asiointia varten.”

Vantaan sisäisten matkojen kustannusarvion lähtökohtana voidaan käyttää kahden vyöhykkeen lippua. Työnhaku voi kuitenkin suuntautua koko pääkaupunkiseudulle tai sitä laajemmalle, joten asiakkaan tosiasiallinen lipputarve voi kattaa useampia HSL-vyöhykkeitä. Jotta tuki mahdollistaisi matkustamisen, se olisi myönnettävä ennen kustannusten syntymistä. Tuki voitaisiin toteuttaa esimerkiksi 30 vuorokauden kausilippuna, kertalippuina tai asiakkaan HSL-kortille ladattavana arvona. HSL:n 2.6.2026 voimaan tulleen hinnaston mukaan HSL-kuntalaisen aikuisen kahden vyöhykkeen 30 vuorokauden kausilippu maksaa 73,90 euroa. Jos tällainen lippu myönnettäisiin kaikille 9 263 asiakkaalle, kustannus olisi arviolta 685 000 euroa kuukaudessa. Kustannus olisi suurempi, jos tuki kattaisi kolmen tai neljän vyöhykkeen lipun.

Jos kaikille 9 263 asiakkaalle korvattaisiin yksi edestakainen matka työllisyyspalvelujen lähitapaamiseen, kustannus olisi vuoden 2026 HSL:n kahden vyöhykkeen kertalippuhinnoilla arviolta 61 000 euroa asiointikertaa kohden. Yhden tai kahden toimipisteessä tapahtuvan asioinnin korvaaminen vuodessa maksaisi laskennallisesti noin 61 000–122 000 euroa. Todellinen kustannus riippuisi lähitapaamisten määrästä, käytetyistä matkustusvyöhykkeistä ja siitä, kuinka moni tukeen oikeutettu hakisi korvausta.

Matkustustuen myöntäminen ja jakaminen lisäisivät hallinnollista työtä. Koska aloitteen mukainen oikeus tukeen perustuisi perustoimeentulotuen saamiseen, kaupungin olisi voitava todentaa asiakkaan tukioikeus lainmukaisesti. Kausilippujen tai HSL-kortille ladattavan arvon jakelu voitaisiin järjestää esimerkiksi Vantaa-infoissa. Jos tuen piirissä olisi kuukausittain 9 263 asiakasta, tehtävä edellyttäisi arvion mukaan vähintään yhden tai kahden työntekijän lisäresurssia Vantaa-infoihin.

Tuen toimeenpano edellyttäisi ajantasaista tietoa tukeen oikeutetuista henkilöistä. Jos Kela luovuttaisi kaupungille tätä tarkoitusta varten säännöllisesti henkilötietoja sisältävän luettelon, ennen menettelyn käyttöönottoa olisi selvitettävä tietojen luovuttamisen, käsittelyn ja tietosuojan oikeudelliset edellytykset. Kuten edellä on todettu, työvoimaviranomaisella ei nykyisin ole lakiin perustuvaa oikeutta saada Kelmun kautta tietoa asiakkaan perustoimeentulotuesta kaupungin oman matkustusetuuden myöntämistä varten.

Yhteenveto

Työllisyyden ja kotoutumisen palvelualue pitää valtuustoaloitteessa esiin nostettua tavoitetta tärkeänä ja tunnistaa, että joukkoliikenteen kustannukset voivat vaikeuttaa pienituloisten työttömien työnhakua, viranomaisasiointia ja palveluihin osallistumista.

Työllisyyden ja kotoutumisen palvelualue arvioi, ettei aloitteessa tarkoitetun yleisen matkustustukijärjestelmän toteuttaminen ole nykytilanteessa tarkoituksenmukaista eikä sille ole valmiita oikeudellisia, hallinnollisia tai taloudellisia edellytyksiä. Tuen kohdentaminen edellyttäisi asiakkaiden tukioikeuden erillistä todentamista, henkilötietojen käsittelyn oikeudellisten edellytysten selvittämistä, lisäresursseja ja erillistä rahoitusta. Lisäksi kaupungin myöntämä tuki voisi Kelan tapauskohtaisen arvion perusteella vaikuttaa asiakkaalle maksettavan perustoimeentulotuen määrään.

Kaupunginhallitus 2.11.2026 § 16

Kaupunginjohtajan esitys:
Päätetään antaa Elina Nykyrille ja 10 muulle valtuutetulle esityksen mukainen kaupunginhallituksen vastaus.

Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

Liitteet:
- allekirjoitettu Elina Nykyrin ja 10 muun valtuutetun aloite maksuton joukkoliikennelippu vantaalaisille perustoimeentulotukea saaville työttömille työnhakijoille

Täytäntöönpano: Lakiasiat- ja päätösvalmistelu

Muutoksenhakuohje: 3.1. Oikaisuvaatimus- ja valituskielto

Lisätiedot:
Työllisyyspäällikkö Marjo Nurminen,
(etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi)